

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چاپ ششم
ویرایش پنجم

مجموعه قوانین
اختیار

قوانین و مقررات کارشناسی رسمی دادگستری

منطبق با منابع اعلام شده برای آزمون کارشناسی رسمی
شامل:

- قانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۱/۱/۱۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی
- آیین نامه اجرایی قانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۲/۲/۷ با اصلاحات بعدی
- تعرفه دستمزد کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۴۰۵/۵/۷ رئیس قوه قضائیه
- آیین نامه نحوه تعیین کارشناس برای دستگاه های اجرایی مصوب ۱۴۰۲/۷/۱۵ هیئت وزیران
- ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه و آیین نامه اجرایی آن مصوب ۱۳۹۷/۱۱/۲۷ رئیس قوه قضائیه
- مواد مرتبط به کارشناسان رسمی از سایر قوانین و مقررات
- به همراه آراء و نظریات مشورتی و زیرنویس های تنقیحی و آموزشی

به همراه تست و پاسخ تشریحی

تا آزمون سال ۱۴۰۴

کاری از گروه پژوهشی و گردآوری پایگاه خبری اختیار

سیاوش هوشیار

دفتر دادبازار

www.dadbazar.com

چاپ ششم - تهران ۱۴۰۵

برای تهیه کتاب
اینجا کلیک کنید

فهرست

۵	پیشگفتار
۷	قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری
۳۵	آیین‌نامه اجرائی قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری
۳۵	فصل اول - کلیات
۳۵	فصل دوم - شورای عالی
۴۰	فصل سوم - مجامع عمومی
۴۳	فصل چهارم - هیئت مدیره
۴۴	فصل پنجم - بازرسان
۴۴	فصل ششم - آزمون، کارآموزی، صدور پروانه کارشناسی
۴۶	فصل هفتم - کمیسیون صلاحیت و اولویت‌های اخلاقی
۴۷	فصل هشتم - دادرسی و دادگاه‌های انتظامی
۵۱	تعرفه دستمزد کارشناسان رسمی دادگستری
۵۱	فصل اول - کلیات
۵۵	فصل دوم - تعرفه دستمزد کارشناسی
۶۷	آیین‌نامه اجرائی ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه...
۷۹	آیین‌نامه نحوه تعیین کارشناس برای دستگاه‌های اجرایی
۸۳	دستورالعمل اجرائی آیین‌نامه نحوه تعیین کارشناس رسمی برای دستگاه‌های اجرایی
۸۸	دستورالعمل ساماندهی زمان و فرآیند کارشناسی رسمی دادگستری
۸۸	بخش اول - اقدامات وظایف کانون و مرکز
۸۹	بخش دوم - تکالیف و وظایف کارشناسان رسمی
۸۹	بخش سوم - وظایف مراجع قضائی و دادگاه‌ها و شعب حل اختلاف
۹۰	بخش چهارم - اقدامات و وظایف مدیران دستگاه قضائی
۹۴	نظام‌نامه توسعه حوزه جغرافیایی و فعالیت خدمات کارشناسی
۹۶	صورت‌جلسه کمیسیون تعرفه‌ها و امور اداری و مالی شورای عالی کارشناسان رسمی
۱۰۱	از قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران

۱۰۳	از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
۱۰۴	از قانون شوراهای حل اختلاف
۱۰۵	از قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی)
۱۱۹	از قانون آیین دادرسی کیفری
۱۲۵	از قانون مجازات اسلامی (مصوب ۱۳۹۲)
۱۲۶	از قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم - مصوب ۱۳۷۵)
۱۲۹	سوالات و پاسخنامه‌های آزمون کارشناسان رسمی
۱۳۰	سوالات آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه دی‌ماه سال ۱۴۰۴
۱۳۳	پاسخنامه آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه دی‌ماه سال ۱۴۰۴
۱۴۶	سوالات آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۴ (معوقه ۱۴۰۲)
۱۴۹	پاسخنامه آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۴ (معوقه ۱۴۰۲)
۱۶۰	سوالات آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۳
۱۶۳	پاسخنامه آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۳
۱۷۲	سوالات آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۲
۱۷۵	پاسخنامه آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۲
۱۹۰	سوالات آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۰
۱۹۳	پاسخنامه آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۰
۲۰۵	سوالات آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۳۹۹
۲۰۸	پاسخنامه آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۳۹۹
۲۲۰	سوالات آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۳۹۳
۲۲۱	پاسخنامه آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۳۹۳
۲۲۸	سوالات آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۳۹۰
۲۳۰	پاسخنامه آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۳۹۰
۲۳۶	سوالات سایر آزمون‌های حقوقی
۲۴۱	پاسخنامه سوالات سایر آزمون‌های حقوقی

پیشگفتار

داوطلبان آزمون کارشناسی رسمی دادگستری، علاوه بر سوالات مربوط به رشته تخصصی خودشان، نیازمند یک سری اطلاعات حقوقی مرتبط با امر کارشناسی رسمی هستند.

مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه، در دفترچه راهنمای ثبت نام آزمون کارشناسی رسمی سال ۱۴۰۴ عناوین قوانین و مقررات زیر را تحت عنوان «مواد امتحانی مشترک برای کلیه رشته‌های آزمون کارشناسی رسمی دادگستری» اعلام کرده است:

- ۱- قانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۱/۱/۱۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی
- ۲- آیین‌نامه اجرائی قانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۲/۲/۷ هیئت‌وزیران با اصلاحات بعدی
- ۳- قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱/۱۷ مجلس شورای اسلامی
- ۴- آیین‌نامه اجرائی ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه مصوب ۱۳۹۷/۱۱/۲۷ رئیس قوه قضائیه

۵- مواد مرتبط از قوانین آیین دادرسی مدنی و کیفری

ما در این کتاب، علاوه بر این عناوین با آخرین اصلاحات و الحاقات، برخی مقررات مرتبط دیگر را نیز قرار داده‌ایم:

- تعرفه دستمزد کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۴۰۵/۵/۷ رئیس قوه قضائیه
- آیین‌نامه نحوه تعیین کارشناس برای دستگاه‌های اجرایی مصوب ۱۴۰۲/۷/۱۵ هیئت‌وزیران و دستورالعمل اجرائی آن
- دستورالعمل ساماندهی زمان و فرآیند کارشناسی رسمی دادگستری مصوب ۱۳۹۹/۱/۷ رئیس قوه قضائیه
- نظام‌نامه توسعه حوزه جغرافیایی و فعالیت خدمات کارشناسی مصوب ۱۴۰۳/۱۱/۱۴ شورای عالی کانون کارشناسان رسمی دادگستری
- اصلاحات و الحاقات بند (الف) ماده ۷ قانون کارشناسان رسمی دادگستری به موجب ماده ۴ قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار مصوب ۱۴۰۰/۱۲/۲۴، نیز در متن قانون اعمال شده‌اند.

در ویرایش حاضر از کتاب، بخش‌هایی از قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۳/۳/۱ و قانون شوراهای حل اختلاف مصوب ۱۴۰۲/۶/۲۲ به عنوان آخرین مصوبات قانونی مرتبط به کارشناسان رسمی هم در کتاب قرار گرفته‌اند.

علاوه بر اینها، ارجاعات متعدد به قوانین و مقررات دیگر هم در جاهای مرتبط به صورت زیرنویس آمده‌اند و همچنین اصلاحات بعدی و چند مورد ابطال قسمت‌هایی از آیین‌نامه اجرائی قانون کارشناسان رسمی به موجب آراء هیئت عمومی دیوان عدالت اداری همراه با ذکر متن سابق، در آیین‌نامه اعمال شده‌اند.

در این کتاب به منظور خودآزمایی و آشنایی داوطلبان با نوع سؤالاتی که در آزمون طرح می‌شود، سؤالات آزمون‌های گذشته کارشناسان رسمی و همچنین سایر آزمون‌های حقوقی مربوط به قوانین و مقررات کارشناسی رسمی را همراه با پاسخ تشریحی تا آزمون سال ۱۴۰۴ مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه آورده‌ایم.

پاسخ تحلیلی سؤالات، در کنار دقت علمی حقوقی، به زبانی ساده و روان بیان شده‌اند تا هدف آموزشی حتی برای افرادی که در رشته‌هایی غیر از حقوق هم تحصیل کرده‌اند تامین شود.

با امید به اینکه این کتاب بتواند برای داوطلبان آزمون کارشناسان رسمی و دانشجویان و شاغلان حرف حقوقی مفید باشد، می‌توانید نقطه نظرات خودتان را درباره این کتاب برای ما ارسال کنید.

با آرزوی موفقیت

قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری

مصوب ۱۳۸۱/۱/۱۸ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات و الحاقات تا ۱۴۰۱/۶/۲

ماده ۱- کانون‌های کارشناسان رسمی دادگستری در مراکز استان‌ها که مطابق این قانون تشکیل می‌گردند به‌عنوان «کانون استان» شناخته می‌شوند و دارای شخصیت حقوقی مستقل غیردولتی، غیرانتفاعی و غیرسیاسی می‌باشند.^۱

ماده ۲- کانون استان در مراکز استان‌ها با وجود حداقل سی نفر کارشناس رسمی مقیم تشکیل می‌گردد و تا وقتی که در مرکز استانی کانون مستقل تشکیل نگردیده است، کارشناسان رسمی آن استان عضو نزدیک‌ترین کانون به آن استان خواهند بود.

ماده ۳- شورای عالی کارشناسان متشکل از هجده نفر عضو به انتخاب کارشناسان کل کشور به تناسب تعداد کارشناسان عضو هر کانون در تهران تشکیل می‌گردد. اعضای شورای عالی کارشناسان باید دارای شرایط موضوع ماده (۱۵) این قانون باشند و نحوه انتخاب آنان بر اساس آیین‌نامه^۲ این قانون خواهد بود.

تبصره ۱- مدت عضویت در شورای عالی کارشناسان چهار سال می‌باشد و انتخاب مجدد برای یک دوره دیگر بلامانع است.

تبصره ۲- منتخبین موضوع این ماده از بین خود یک نفر به‌عنوان رئیس، یک نفر نایب‌رئیس، یک نفر خزانه‌دار، یک نفر کارپرداز، دو نفر منشی و دو نفر بازرس با اکثریت آراء انتخاب می‌نمایند. شورای مذکور تا انتخاب اعضای جدید کماکان عهده‌دار وظایف مقرر می‌باشند.

ماده ۴- اهداف هر کانون به شرح زیر است:

الف- ایجاد زمینه لازم برای تشکل و جذب نیروهای متخصص و متعهد به‌منظور ارائه خدمات کارشناسی و تلاش در جهت تأمین و تعمیم عدالت در امور مربوطه.

ب- فراهم آوردن موجبات تعالی علمی و تجربی کارشناسان عضو.

ج- تنظیم و اداره امور کارشناسان عضو در کارهای مربوط به کارشناسی در حدود مقررات.

د- نظارت مستمر بر نحوه عمل و رفتار کارشناسان عضو جهت حصول اطمینان از حسن جریان امور

۱. نظریه مشورتی شماره ۷/۹۸/۸۳۸ مورخ ۱۳۹۸/۸/۸ اداره کل حقوقی قوه قضائیه:

با توجه به تصریح ماده یک قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۱، کانون مذکور دارای شخصیت حقوقی مستقل غیردولتی است؛ بنابراین رسیدگی به اعتراضات و شکایات از تصمیمات و اقدامات کانون یاد شده از شمول بند یک ماده ۱۰ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۲ خارج بوده و دیوان عدالت اداری صالح به رسیدگی به دعاوی مطروحه علیه کانون کارشناسان رسمی دادگستری نمی‌باشد.

۲. «آیین‌نامه اجرایی قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری» مصوب ۱۳۸۲/۲/۷ هیئت وزیران با اصلاحیه الحاقات تا ۱۳۹۹/۱۰/۲۱ را در همین کتاب ببینید.

ماده ۱۵- متقاضیان اخذ پروانه کارشناسی رسمی علاوه بر وثاقت باید واجد شرایط ذیل باشند:^۹

الف- متدین به دین اسلام و یا یکی از اقلیت‌های دینی شناخته شده در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^{۱۰} و وفاداری به نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران،

ب- داشتن تابعیت ایرانی.

ج- نداشتن پیشینه کیفری مؤثر.^{۱۱}

د- عدم اعتیاد به مواد مخدر.

ه- نداشتن وابستگی و سابقه عضویت و هواداری در گروه‌های غیرقانونی یا مخالف اسلام.

تبصره- وزارت اطلاعات مکلف است ظرف مهلت دو ماه مراتب استعمال را اعلام نماید.

و- داشتن دانشنامه کارشناسی یا بالاتر در رشته مورد تقاضا و حداقل پنج سال سابقه تجربی در رشته مربوط بعد از اخذ مدرک تحصیلی مذکور. هرگاه در رشته مورد نیاز، دوره تحصیلی کارشناسی یا بالاتر وجود نداشته باشد در این صورت افراد با دارا بودن مدرک دانشنامه کارشناسی یا بالاتر در هر رشته و حداقل پانزده سال سابقه کار در آن رشته می‌توانند متقاضی اخذ پروانه کارشناسی رسمی باشند.

ز- دارا بودن حداقل بیست و پنج سال سن در پایان مهلت ثبت نام.

۹. الف- ماده ۱۷ قانون نظارت بر رفتار قضات:

«مرتکبان هر یک از تخلفات ذیل با توجه به اهمیت و شرایط ارتکاب، به یکی از مجازاتهای انتظامی درجه هشت تا سیزده محکوم می‌شوند:

۱- ...

۲- اشتغال همزمان به مشاغل مذکور در اصل یکصد و چهل و یکم (۱۴۱) قانون اساسی یا کارشناسی رسمی دادگستری، مترجمی رسمی، تصدی دفتر ازدواج، طلاق و اسناد رسمی و اشتغال به فعالیتهای تجاری موضوع ماده (۱) قانون تجارت

۳- ...»

ب- نظریه مشورتی شماره ۷/۱۴۰۱/۸۲ مورخ ۱۴۰۱/۲/۴ اداره کل حقوقی قوه قضائیه:

از آن جا که شغل وکالت و کارشناسی رسمی دادگستری، از مصادیق شغل دولتی و مشاغل مذکور در اصل یکصد و چهل و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیستند تا مشمول منع موضوع قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل مصوب ۱۳۷۳ شوند و در قانون وکالت مصوب ۱۳۱۵ و اصلاحات بعدی آن و قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۱ و آیین نامه اجرایی ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۷ با اصلاحات بعدی نیز تصریحی به ممنوع بودن تصدی دو شغل مذکور نشده است و با یکدیگر نیز منافاتی ندارند، لذا تصدی دو شغل وکالت و کارشناس رسمی دادگستری، فاقد اشکال قانونی است.

۱۰. اصل سیزدهم قانون اساسی:

«ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی تنها اقلیت‌های دینی شناخته می‌شوند که در حدود قانون در انجام مراسم دینی خود آزادند و در احوال شخصیه و تعلیمات دینی بر طبق آیین خود عمل می‌کنند.»

۱۱. درباره «سوءپیشینه کیفری مؤثر» ماده ۲۵ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ را در همین کتاب

آیین‌نامه اجرائی قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری

مصوب ۱۳۸۲/۲/۷ هیئت وزیران^{۵۲} با اصلاحات و الحاقات تا ۱۳۹۹/۱۰/۲۱

فصل اول- کلیات

ماده ۱- در این آیین‌نامه، واژه‌های اختصاری زیر در مفاهیم مشروح مربوط به کار می‌رود:

الف- قانون: «قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری».

ب- کانون: «کانون کارشناسان رسمی دادگستری».

ج- شورای عالی: «شورای عالی کارشناسان رسمی».

ماده ۲- ملاک تعیین کارشناس رسمی مقیم در مورد تعیین نصاب تشکیل کانون در مراکز هر استان، محل اقامتی می‌باشد که در پروانه کارشناسی آنان تعیین گردیده است.

ماده ۳- معیار تشخیص نزدیک‌ترین کانون، فاصله نزدیک‌ترین مرکز هر استان با مرکز استان دیگر، بر اساس جداول تعیین فاصله شهرها که به‌وسیله وزارت راه و ترابری تهیه می‌شود بوده و در صورت بروز هرگونه ابهام و اختلاف در تشخیص نزدیک‌ترین کانون، نظر شورای عالی ملاک عمل می‌باشد.

فصل دوم- شورای عالی

ماده ۴- تعداد نصاب هر کانون برای عضویت در شورای عالی، متناسب با تعداد کارشناسان رسمی آن کانون، حداقل سه ماه قبل از برگزاری انتخابات در هر دوره انتخاباتی به‌وسیله شورای عالی تعیین و اعلام می‌گردد.

ماده ۵- نصاب کانون‌ها برای عضویت در شورای عالی با در نظر گرفتن نسبت کل کارشناسان رسمی به تعداد هجده نفر اعضاء شورای عالی تعیین می‌گردد. چنانچه تعداد کارشناسان رسمی یک کانون (اعم از کارشناسان آن استان و کارشناسان استان دیگری که به دلیل نداشتن کانون مستقل عضو آن کانون محسوب می‌گردند) کمتر از نصاب لازم برای معرفی یک عضو باشند، کارشناسان آن کانون به ترتیب با کارشناسان نزدیک‌ترین کانون یا کانون‌های دیگر تجمیع و تعداد نصاب اعضاء برای شورای عالی تعیین خواهد شد.

تبصره- پس از تعیین و اعلام تعداد نصاب اعضاء هر کانون، داوطلبان عضویت در شورای عالی یک ماه مهلت دارند تا در کانون مربوط داوطلبی خود را ثبت نمایند.

۵۲. هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۲/۷ بنا به پیشنهاد شماره ۱۱۱/۰۲/۲۷۹۷ مورخ ۱۳۸۱/۷/۲۸ وزارت دادگستری و به استناد ماده (۴۰) قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۱ آیین‌نامه اجرائی قانون را تصویب کرد.

ماده ۶۰- در صورتی که دادرسی انتظامی پس از اقدامات اولیه و بررسی و تفهیم اتهام به تعقیب کارشناس معتقد باشد، کیفرخواست صادر و ضمن ارسال به دادگاه انتظامی کانون کارشناسان رسمی، یک نسخه از آن را ظرف مهلت ده روز از طریق کانون مربوط به وسیله پست سفارشی پیشناز به کارشناس ابلاغ می‌نماید. کارشناس می‌تواند ظرف مهلت یک ماه از تاریخ ابلاغ پاسخ خود را کتباً از طریق دفتر کانون و یا مستقیماً به دفتر دادگاه انتظامی تسلیم نماید.

ماده ۶۱- در صورتی که دادرسی یا دادگاه‌های انتظامی کانون حضور شاکی یا کارشناس را برای ادای توضیحات و کشف حقیقت لازم بدانند حسب مورد احضاریه صادر می‌نمایند. عدم حضور در وقت مقرر بدون عذر موجه مانع از رسیدگی و اتخاذ تصمیم نخواهد بود.

ماده ۶۲- عذر موجه برای کارشناس علاوه بر مقررات مندرج در ماده (۴۱) قانون آیین دادرسی مدنی^{۶۰} شامل دعوت دادگاه‌ها و مراجع قانونی دیگر جهت قرار کارشناسی یا ادای توضیحات نزد مراجع مذکور نیز می‌باشد.

ماده ۶۳- دادگاه‌های انتظامی پس از وصول پاسخ کارشناس یا انقضای مهلت‌های مذکور در ماده (۵۹) وقت رسیدگی تعیین می‌کنند و از طریق دفتر دادگاه به اطلاع دادرسی انتظامی و کارشناس و ریاست کانون مربوط و در مورد دعاوی تجدیدنظر به شورای عالی جهت معرفی دیگر اعضاء دادگاه خواهند رساند. اعضای معرفی شده در هر پرونده تا پایان رسیدگی و صدور رأی قابل تعویض نخواهند بود. عدم حضور کارشناس یا معاون دادرسی انتظامی مانع رسیدگی و صدور حکم نخواهد بود.

ماده ۶۴- چنانچه به نظر شورای عالی نیاز به شعبه یا شعب دیگر تجدیدنظر انتظامی باشد، با درخواست رئیس شورای مزبور و تصویب رئیس قوه قضائیه تشکیل خواهد شد. ارجاع پرونده به شعبه یا شعب تجدیدنظر به عهده رئیس شعبه اول تجدیدنظر است.

ماده ۶۵- در صورتی که مراجع قضائی از کارشناسان تخلفی مشاهده نمایند که قابل تعقیب در دادگاه انتظامی باشد مراتب را کتباً به کانون مربوط اطلاع می‌دهند. هرگاه کانون موضوع را قابل تعقیب تشخیص دهد پرونده را جهت رسیدگی به دادرسی انتظامی کانون ارجاع می‌نماید و چنانچه معتقد به تعقیب نباشد مراتب را به مرجع مذکور اطلاع می‌دهد. در صورتی که نظر کانون مورد پذیرش مرجع قضائی قرار نگیرد رأساً جهت رسیدگی به دادرسی انتظامی کانون ارجاع می‌نماید.

۶۰. ماده ۴۱ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) مصوب ۱۳۷۹: «وکلا مکلفند در هنگام محاکمه حضور داشته باشند مگر این که دارای عذر موجهی باشند. جهات زیر عذر موجه محسوب می‌شود:

- ۱- فوت یکی از بستگان نسبی یا سببی تا درجه اول از طبقه دوم.
- ۲- ابتلا به مرضی که مانع از حرکت بوده یا حرکت، مضر تشخیص داده شود.
- ۳- حوادث قهری از قبیل سیل و زلزله که مانع از حضور در دادگاه باشد.
- ۴- وقایع خارج از اختیار وکیل که مانع از حضور وی در دادگاه شود. ...»

تعرفه دستمزد کارشناسان رسمی دادگستری

مصوب ۱۴۰۵/۵/۷ رئیس قوه قضائیه

فصل اول- کلیات

ماده ۱- دستمزد کارشناسان پس از گزارش و اظهارنظر کارشناسی در حدود صلاحیت آن‌ها از طرف اشخاص حقیقی و یا حقوقی طبق مقررات این تعرفه محاسبه و پرداخت می‌گردد.^{۶۷}

تبصره- منظور از کانون در این تعرفه کانون کارشناسان رسمی دادگستری و منظور از مرکز، مرکز وکلاء کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه می‌باشد.

ماده ۲- مراجع قضایی، وزارتخانه‌ها، سازمان‌های دولتی و ارگان‌ها و نهادها و شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به آن‌ها در تعیین دستمزد کارشناسی مکلفند بر اساس مقررات این تعرفه عمل نمایند.

تبصره ۱- در موارد خاص که مرجع قضایی در پرونده‌های کیفری برای کشف جرم و تعیین علت و علل و مشخص نمودن واقعیت اقدام به تعیین کارشناس می‌نماید، تعیین دستمزد متناسب با کمیت و کیفیت پرونده با همان مرجع می‌باشد.

تبصره ۲- در صورت عدم استطاعت مالی متقاضی کارشناسی به تشخیص قاضی پرونده، دستمزد کارشناسی تا میزان معینی که حداکثر ۵۰٪ دستمزد مطابق این تعرفه می‌باشد به وسیله دادگاه کاهش می‌یابد، ولی به هر حال پرداخت هزینه‌ها یا وسیله اجرای قرار کارشناسی مانند ایاب‌وذهاب و غیره به عهده متقاضی می‌باشد و دستمزد کارشناسی از حداقل‌های تعیین شده در این تعرفه کمتر نمی‌باشد.

تبصره ۳- در صورتی که متقاضی کارشناسی قادر به پرداخت تا ۵۰ درصد از هزینه کارشناسی نیز نباشد، اعم از اینکه اعسار وی ثابت شده یا تحت پوشش کمیته امداد، بهزیستی و... باشد، به تشخیص مرجع قضایی مربوط، مراتب مستنداً به دستورالعمل سامان‌دهی زمان و فرایند کارشناسی رسمی دادگستری (مصوب ۱۳۹۹/۱/۷ رئیس قوه قضائیه) جهت معرفی کارشناس معاضدتی حسب مورد توسط رئیس مجتمع قضایی به کانون یا مرکز اعلام می‌گردد.

ماده ۳- در کارشناسی‌ها چنانچه موضوع کارشناسی مربوط به جزئی از کل بوده، ولی اظهارنظر کارشناسی مستلزم بررسی در کل کار مربوطه باشد، دستمزد با پیشنهاد کارشناس و حسب مورد موافقت مقام قضایی یا کانون و یا مرکز بر مبنای کل کار انجام شده محاسبه و پرداخت خواهد شد.

۶۷. درباره تعیین دستمزد کارشناس رسمی ماده ۲۶۴ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹ در صفحه ۱۱۶، ماده ۱۵۷ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ در صفحه ۱۲۰، رأی شماره ۲۱۸۱ مورخ ۱۴۰۰/۷/۲۷ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری و نظر مشورتی شماره ۷/۱۴۰۳/۹۳۸ ۱۴۰۳/۲/۱۵ اداره کل حقوقی قوه قضائیه را در زیرنویس ۴۲ صفحه ۲۷ ببینید.

رشته حقوق خانواده:

ماده ۲۸- دستمزد تعیین نفقه جاریه زوجه و اقارب، نفقه معوقه، اجرت المثل، نحل، مهر المثل، و غیره، در هر مورد بر مبنای ماده ۱۱ این تعرفه خواهد بود.

رشته امور سرمایه گذاری بانک و بورس و رشته بیمه:

ماده ۲۹- دستمزد رشته‌های فوق در مورد ارزیابی‌ها، مطابق ماده ۱۱ و در سایر موارد طبق ماده ۹ این تعرفه و حداقل $۲۰/۰۰۰/۰۰۰$ ریال و حداکثر $۱۰۰/۰۰۰/۰۰۰$ ریال می‌باشد.

رشته آمار:

ماده ۳۰- تعیین دستمزد رشته آمار با درخواست کارشناس و توافق مقام ارجاع‌کننده در هر مورد، حداقل $۲۰/۰۰۰/۰۰۰$ ریال و حداکثر $۶۰/۰۰۰/۰۰۰$ ریال است.

گروه ۵- امور وسایل نقلیه شامل رشته‌های:

(امور حمل‌ونقل، ترابری، امور وسایل نقلیه هوایی، دریایی و غواصی و امور وسایط نقلیه موتوری، زمینی و وسایل نقلیه ریلی)

ماده ۳۱- دستمزد کارشناسی وسایل نقلیه موتوری زمینی به شرح ذیل است:

۱- رسیدگی به اصالت خودرو $۲۰/۰۰۰/۰۰۰$ ریال، در صورتی که موضوع کارشناسی، صرفاً همین موضوع باشد. در غیر این صورت تعرفه این بند مستهلک در سایر بندها بوده و دستمزد جداگانه پرداخت نمی‌شود؛

۲- رسیدگی و تعیین علت تصادف و مقصر یا مقصران، $۲۰/۰۰۰/۰۰۰$ ریال؛

۳- اظهار نظر فنی تعیین تناژ و مدل، $۲۰/۰۰۰/۰۰۰$ ریال.

تبصره ۱- در صورتی که تعیین اصالت، تناژ، مدل، علت تصادف و مقصر یا مقصران و سایر موضوعات کارشناسی به جز میزان خسارت، همگی مربوط به یک خودرو باشد، حداکثر دستمزد، $۳۰/۰۰۰/۰۰۰$ ریال است.

تبصره ۲- ارزیابی و تعیین خسارت وسایل نقلیه موتوری زمینی طبق ماده ۱۱ این تعرفه می‌باشد.

تبصره ۳- دستمزد کارشناسی برای هر خودرو جداگانه محاسبه و حداکثر دستمزد دریافتی در مجموع بندها و تبصره‌های فوق $۷۰/۰۰۰/۰۰۰$ ریال می‌باشد.

ماده ۳۲- تعرفه دستمزد وسایل نقلیه دریایی و غواصی و رشته امور حمل‌ونقل:

۱- برای دعاوی مربوط به حمل‌ونقل (مسئولیت صادرکننده اسناد حمل) با توجه به مبلغ خواسته مطابق ماده ۱۱ است.

آیین‌نامه اجرائی ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی

مصوب ۱۳۹۷/۱۱/۲۸ رئیس قوه قضائیه با اصلاحات تا ۱۴۰۰/۵/۱۰

ماده ۱- واژه‌ها و عبارات اختصاری به کار رفته در این آیین‌نامه به شرح ذیل تعریف می‌گردند:

۱- مرکز: مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده؛

۲- هیئت نظارت: هیئت نظارت بر وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده؛

۳- هیئت تعیین صلاحیت: هیئت تعیین صلاحیت وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده؛

۴- ماده ۱۸۷: ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ مجلس شورای اسلامی؛^{۶۹}

۵- مشاوران خانواده: مشاوران خانواده موضوع آیین‌نامه اجرائی قانون حمایت خانواده مصوب ۹۳/۱۱/۲۷ و دستورالعمل نحوه تشکیل و فعالیت مراکز خانواده مصوب ۹۶/۱۲/۲۱.

ماده ۲ (اصلاحی ۱۴۰۰/۵/۱۰)^{۷۰}: به‌منظور سیاست‌گذاری، نظارت و تنظیم خط‌مشی اجرای ماده ۱۸۷ هیئت نظارت مرکب از معاون اول رئیس قوه قضائیه (به‌عنوان رئیس هیئت)، رئیس حوزه ریاست، معاون منابع انسانی قوه قضائیه، معاون حقوقی قوه قضائیه، دادستان انتظامی قضات، رئیس مرکز حفاظت اطلاعات قوه قضائیه و رئیس مرکز تشکیل می‌گردد. تصمیمات هیئت نظارت با رأی اکثریت معتبر خواهد بود.

۶۹. ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ را در صفحه ۱۰۳ ببینید.

۷۰. متن سابق ماده ۲: «به منظور سیاست‌گذاری، نظارت و تنظیم خط‌مشی اجرای ماده ۱۸۷ هیئت نظارت مرکب از معاون اول رئیس قوه قضائیه (به عنوان رئیس هیئت)، رئیس حوزه ریاست، معاون منابع انسانی قوه قضائیه، معاون قضائی قوه قضائیه، دادستان انتظامی قضات، یکی از قضات عالی‌رتبه دارای پایه قضائی ۹ به بالا با تعیین رئیس قوه قضائیه و رئیس مرکز تشکیل می‌گردد. تصمیمات هیئت نظارت با رأی اکثریت معتبر خواهد بود. وظائف هیئت مذکور عبارتست از:

الف- تعیین تعداد کارآموز وکالت و کارشناس قابل پذیرش در هر سال؛

ب- نظارت بر حسن اجرای آیین‌نامه و مصوبات هیئت نظارت؛

پ- رسیدگی تجدیدنظر نسبت به تصمیمات هیئت تعیین صلاحیت در مورد رد صلاحیت اخلاقی و رفتاری قبول‌شدگان در آزمون یا شاغلین وکالت و کارشناسی؛

ت- اتخاذ تصمیم جهت رفع مسائل و مشکلات و ارائه راهکار برای ارتقاء عملکرد مرکز وکلا، مشاوران خانواده و کارشناسان رسمی در چارچوب قوانین و مقررات جاری؛

ث- ایجاد هماهنگی و تعامل بین مرکز و سازمان‌ها، نهادها و ادارات و مراکز قوه قضائیه و کشور؛

ج- وجود این هیئت مانع نظارت مستقیم رئیس قوه قضائیه نیست.»

صورت جلسه کمیسیون تعرفه ها و امور اداری و مالی شورای عالی کارشناسان رسمی

مصوب ۱۴۰۳/۲/۱۰ کمیسیون تعرفه شورای عالی کارشناسان رسمی

پیرو ابلاغ اصلاحیه مورخ ۱۴۰۲/۸/۲۰ تعرفه قانونی دستمزد کارشناسان رسمی دادگستری مصوب و ابلاغی رئیس محترم قوه قضائیه^{۹۷}، سؤالاتی از طرف کانون ها و کارشناسان رسمی دادگستری مطرح گردیده است. با توجه به ماده ۵۶ تعرفه قانونی دستمزد که تصریح دارد تفسیر مواد تعرفه بر عهده شورای عالی می باشد. لذا سؤالات مذکور در جلسه مورخ ۱۴۰۳/۲/۱۰ کمیسیون تعرفه شورای عالی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و پاسخ سؤالات به شرح ذیل تهیه و تصویب گردید:

۱- آیا با وجود تعداد کافی کارشناس ذی صلاح در حوزه جغرافیایی و یا استان محل وقوع کارشناسی، اشخاص حقیقی یا حقوقی مجاز هستند از کارشناسان استان های دیگر برای امر کارشناسی استفاده نمایند؟

پاسخ: خیر، به استناد ماده ۴ تعرفه قانونی دستمزد ابلاغی سال ۱۴۰۲، کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی مکلفند، کارشناس یا هیئت کارشناسی را از کارشناسان محل وقوع مورد ارزیابی (کارشناسی) انتخاب نمایند. با توجه به اینکه کانون های کارشناسان دارای شخصیت حقوقی می باشند، مکلف به رعایت ماده ۴ تعرفه دستمزد می باشند.

۲- در مواردی که ارزیابی، مربوط به سال های گذشته باشد، آیا دستمزد کارشناسی پس از اعمال شاخص و به روزآوری ارقام ارزیابی شده، محاسبه می گردد و مشمول ماده ۱۰ تعرفه می گردد؟

پاسخ: خیر، پیرو استعلام مشورتی به عمل آمده از قوه قضائیه، به شماره ۷/۱۴۰۰/۱۶۸۷ تاریخ ۱۴۰۱/۱/۲۸، منظور از به روز کردن ارقام، برای کلیه رشته های کارشناسی در ماده ۱۰ تعرفه، محاسبه دستمزد کارشناسی طبق تعرفه جدید و به روز شده می باشد و مفهوم ماده ۱۰ تعرفه دستمزد، به روز کردن ارقام ارزیابی شده و یا حسابرسی های انجام شده با شاخص های بانک مرکزی و غیره و سپس محاسبه دستمزد نمی باشد.

۳- در مواردی که کاری از طرف کانون استان ارجاع گردیده است و پس از ارجاع کار، یا پس از وصول گزارش کارشناسی، معلوم گردیده است که مبلغ ارزیابی بالای ۵۰۰۰۰ میلیارد ریال و مشمول تبصره

۹۷. «تعرفه دستمزد کارشناسان رسمی دادگستری» مصوب ۱۳۹۸/۱۲/۲۵ رئیس قوه قضائیه با تعدیلات مصوب ۱۴۰۲/۸/۲۰ به موجب «تعرفه دستمزد کارشناسان رسمی دادگستری» مصوب ۱۴۰۵/۵/۷ نسخ صریح شده است، با این وجود در تعرفه مصوب ۱۴۰۵ احکام مشابهی وجود دارد که بعضا حتی از حیث شماره مواد هم تغییر نداشته اند، بر همین اساس مقررات و یا تفسیرهای ناظر بر احکام تعرفه سابق را باید همچنان معتبر تلقی کرد.
* «تعرفه دستمزد کارشناسان رسمی دادگستری» مصوب ۱۴۰۵/۵/۷ را در صفحه ۵۱ ببینید.

از قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی)^{۱۰۱}

مصوب ۱۳۷۹/۱/۲۱ مجلس شورای اسلامی

ماده ۳۵- وکالت در دادگاه‌ها شامل تمام اختیارات راجع به امر دادرسی است جز آنچه را که موکل استثنا کرده یا توکیل در آن خلاف شرع باشد، لیکن در امور زیر باید اختیارات وکیل در وکالت‌نامه تصریح شود:

۱- وکالت راجع به اعتراض به رأی، تجدیدنظر، فرجام‌خواهی و اعاده دادرسی.

۲- وکالت در مصالحه و سازش.

۳- وکالت در ادعای جعل یا انکار و تردید نسبت به سند طرف و استرداد سند.

۴- وکالت در تعیین جاعل.

۵- وکالت در ارجاع دعوا به داور و تعیین داور.

۶- وکالت در توکیل.

۷- وکالت در تعیین مُصدِّق و کارشناس.

۸- وکالت در دعوای خسارت.

۹- وکالت در استرداد دادخواست یا دعوا.

۱۰- وکالت در جلب شخص ثالث و دفاع از دعوای ثالث.

۱۱- وکالت در ورود شخص ثالث و دفاع از دعوای ورود ثالث.

۱۲- وکالت در دعوای متقابل و دفاع در قبال آن.

۱۳- وکالت در ادعای اعسار.

۱۴- وکالت در قبول یا رد سوگند.

تبصره ۱- اشاره به شماره‌های یادشده در این ماده بدون ذکر موضوع آن، تصریح محسوب نمی‌شود.

تبصره ۲- سوگند، شهادت، اقرار، لعان و ایلاء قابل توکیل نمی‌باشند.

...

فصل دوم- بهای خواسته

ماده ۶۱- بهای خواسته از نظر هزینه دادرسی و امکان تجدیدنظرخواهی همان مبلغی است که در

۱۰۱. در نظام حقوقی فعلی، قانونی با عنوان «قانون آیین دادرسی مدنی» وجود ندارد و منبع قانونی آیین دادرسی مدنی «قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی)» مصوب ۱۳۷۹ است.

الف- مواد عمومی

ماده ۲۰۶- رسیدگی به حساب‌ها و دفاتر در دادگاه به عمل می‌آید و ممکن است در محلی که اسناد^{۱۰۴} در آنجا قرار دارد انجام گیرد. در هر صورت دادگاه می‌تواند رسیدگی را به یکی از دادرسان دادگاه محول نماید.

ماده ۲۰۷- سندی که در دادگاه ابراز می‌شود ممکن است به نفع طرف مقابل دلیل باشد، در این صورت هرگاه طرف مقابل به آن استناد نماید ابراز کننده سند حق ندارد آن را پس بگیرد و یا از دادگاه درخواست نماید سند او را نادیده بگیرد.

۱۰۴. از قانون مدنی:

ماده ۱۲۸۴- «سند عبارت است از هر نوشته که در مقام دعوی یا دفاع قابل استناد باشد».

ماده ۱۲۸۵- «شهادت‌نامه سند محسوب نمی‌شود و فقط اعتبار شهادت را خواهد داشت».

ماده ۱۲۸۶- «سند بر دو نوع است. رسمی و عادی».

ماده ۱۲۸۷- «اسنادی که در اداره ثبت اسناد و املاک و یا دفتر اسناد رسمی یا در نزد سایر مأمورین رسمی در حدود صلاحیت آن‌ها و بر طبق مقررات قانونی تنظیم شده باشند رسمی است».

ماده ۱۲۸۸- «مفاد سند در صورتی معتبر است که مخالف قوانین نباشد».

ماده ۱۲۸۹- «غیر از اسناد مذکوره در ماده ۱۲۸۷ سایر اسناد عادی است».

ماده ۱۲۹۰- «اسناد رسمی درباره طرفین و وراث و قائم‌مقام آنان معتبر است و اعتبار آن‌ها نسبت به اشخاص ثالث در صورتی است که قانون تصریح کرده باشد».

ماده ۱۲۹۱- «اسناد عادی در دو مورد اعتبار اسناد رسمی را داشته درباره طرفین و وراث و قائم‌مقام آنان معتبر است.

۱- اگر طرفی که سند برعلیه او اقامه شده است صدور آن را از منتسب‌الیه تصدیق نماید.

۲- هرگاه در محکمه ثابت شود که سند مزبور را طرفی که آن را تکذیب یا تردید کرده فی‌الواقع امضا یا مهر کرده است».

ماده ۱۲۹۲- «در مقابل اسناد رسمی یا اسنادی که اعتبار اسناد رسمی را دارد انکار و تردید مسموع نیست و طرف می‌تواند ادعای جعلیت به اسناد مزبور کند یا ثابت نماید که اسناد مزبور به جهتی از جهات قانونی از اعتبار افتاده است».

ماده ۱۲۹۳- «هرگاه سند به وسیله یکی از مأمورین رسمی تنظیم اسناد تهیه شده لیکن مأمور صلاحیت تنظیم آن سند را نداشته و یا رعایت ترتیبات مقرر قانونی را در تنظیم سند نکرده باشد سند مزبور در صورتی که دارای امضا یا مهر طرف باشد عادی است».

ماده ۱۲۹۴- «عدم رعایت مقررات راجع به حق تمبر که به اسناد تعلق می‌گیرد سند را از رسمیت خارج نمی‌کند».

ماده ۱۲۹۵- «محاكم ایران به اسناد تنظیم شده در کشورهای خارجه همان اعتباری را خواهند داد که آن اسناد مطابق قوانین کشوری که در آنجا تنظیم شده دارا می‌باشد مشروط بر اینکه:

اولاً- اسناد مزبوره به علتی از علل قانونی از اعتبار نیفتاده باشد.

ثانیاً- مفاد آن‌ها مخالف با قوانین مربوطه به نظم عمومی یا اخلاق حسنه ایران نباشد.

ثالثاً- کشوری که اسناد در آنجا تنظیم شده به موجب قوانین خود یا عهود اسناد تنظیم شده در ایران را نیز معتبر بشناسد.

رابعاً- نماینده سیاسی یا قنصلی ایران در کشوری که سند در آنجا تنظیم شده یا نماینده سیاسی و یا قنصلی کشور مزبور در ایران تصدیق کرده باشد که سند موافق قوانین محل تنظیم یافته است».

ماده ۱۲۹۶- «هرگاه موافقت اسناد مزبور در ماده قبل با قوانین محل تنظیم خود به توسط نماینده سیاسی یا قنصلی خارجه در ایران تصدیق شده باشد قبول شدن سند در محاکم ایران متوقف بر این است که وزارت خارجه و یا در خارج تهران حکام ایالات و ولایات امضای نماینده خارجه را تصدیق کرده باشند».

از قانون آیین دادرسی کیفری

مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ مجلس شورای اسلامی

فصل پنجم- معاینه محل، تحقیق محلی، بازرسی و کارشناسی

ماده ۱۲۳- هرگاه برای کشف واقع و روشن شدن موضوع، تحقیق محلی یا معاینه محل ضرورت یابد و یا متهم یا شاکی درخواست نمایند، بازپرس اقدام به تحقیقات محلی یا معاینه محل می‌کند.

...

ماده ۱۲۸- کارشناس رسمی یا خبره، از قبیل پزشک، داروساز، مهندس و ارزیاب هنگامی دعوت می‌شوند که اظهار نظر آنان از جهت علمی یا فنی یا معلومات مخصوص لازم باشد.

تبصره- بازپرس می‌تواند در صورت لزوم از پزشک معالج نیز دعوت به عمل آورد.

...

ماده ۱۴۹- مالی که نگهداری آن مستلزم هزینه نامتناسب است و یا موجب خرابی یا کسر فاحش قیمت آن شود و حفظ مال هم برای دادرسی لازم نباشد و همچنین اموال ضایع شدنی و سریع الفساد، در صورت عدم دسترسی به مالک حسب مورد، به تقاضای بازپرس و موافقت دادستان و یا دستور دادگاه به قیمت روز فروخته می‌شود. وجه حاصل تا تعیین تکلیف نهایی در صندوق دادگستری به عنوان امانت نگهداری می‌شود.

تبصره ۱- هرگونه دخالت و تصرف غیرمجاز و استفاده از اموال توقیفی ممنوع است.

تبصره ۲- چنانچه مدعی مالکیت، همان قیمت را پرداخت کند در اولویت خرید قرار دارد.

...

ماده ۱۵۳- مقامات و مأموران وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات دولتی، شرکت‌های دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی و نهادهای وابسته به آن‌ها، سازمان‌های نظامی و انتظامی، بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری، دفاتر اسناد رسمی و دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر نام است مکلفند اسباب، ادله و اطلاعات راجع به جرم و آن قسمت از اوراق و اسناد و دفاتری را که مراجعه به آن‌ها برای تحقیق امر کیفری لازم است، به درخواست مرجع قضائی در دسترس آنان قرار دهند، مگر در مورد اسناد سری و به کلی سری که این درخواست باید با موافقت رئیس قوه قضائیه باشد. متخلف از این ماده، در صورتی که عمل وی برای خلاصی متهم از محاکمه و محکومیت نباشد، حسب مورد به انفسال موقت از خدمات دولتی یا عمومی از سه ماه تا یک سال محکوم می‌شود.

تبصره- در خصوص اسناد سری و به کلی سری مربوط به نیروهای مسلح رئیس قوه قضائیه می‌تواند

از قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم - تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده)

مصوب ۱۳۷۵ مجلس شورای اسلامی

ماده ۲۱۱- علم قاضی عبارت از یقین حاصل از مستندات بین در امری است که نزد وی مطرح می‌شود. در مواردی که مستند حکم، علم قاضی است، وی موظف است قرائن و امارات بین مستند علم خود را به طور صریح در حکم قید کند.

تبصره- مواردی از قبیل نظریه کارشناسی، معاینه محل، تحقیقات محلی، اظهارات مطلع، گزارش ضابطان و سایر قرائن و امارات که نوعاً علم آور باشند می‌تواند مستند علم قاضی قرار گیرد. در هر حال مجرد علم استنباطی که نوعاً موجب یقین قاضی نمی‌شود، نمی‌تواند ملاک صدور حکم باشد.

...

ماده ۵۲۵- هر کس یکی از اشیای ذیل را جعل کند یا به علم به جعل یا تزویر استعمال کند یا داخل کشور نماید علاوه بر جبران خسارت وارده به حبس از یک تا ده سال محکوم خواهد شد:

۱- احکام یا امضاء یا مهر یا دستخط معاون اول رئیس جمهور یا وزراء یا مهر یا امضای اعضای شورای نگهبان یا نمایندگان مجلس شورای اسلامی یا مجلس خبرگان یا قضات یا یکی از روسا یا کارمندان و مسوولین دولتی از حیث مقام رسمی آنان.

۲- مهر یا تمبر یا علامت یکی از شرکت‌ها یا مؤسسات یا ادارات دولتی یا نهادهای انقلاب اسلامی.

۳- احکام دادگاه‌ها یا اسناد یا حواله‌های صادره از خزانه دولتی.

۴- منگنه یا علامتی که برای تعیین عیار طلا یا نقره بکار می‌رود.

۵- اسکناس رایج داخلی یا خارجی یا اسناد بانکی نظیر برات‌های قبول شده از طرف بانک‌ها یا چک‌های صادره از طرف بانک‌ها و سایر اسناد تعهدآور بانکی.

تبصره- ...

...

ماده ۵۲۸- هر کس مهر یا منگنه یا علامت یکی از ادارات یا مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی مانند شهرداری‌ها را جعل کند یا با علم به جعل استعمال نماید علاوه بر جبران خسارت وارده به حبس از شش ماه تا سه سال محکوم خواهد شد.

ماده ۵۲۹- هر کس مهر یا منگنه یا علامت یکی از شرکت‌های غیردولتی که مطابق قانون تشکیل شده است یا یکی از تجارخانه‌ها را جعل کند یا با علم به جعل استعمال نماید علاوه بر جبران خسارت

سوالات و پاسخنامه‌های
آزمون کارشناسان رسمی

سوالات آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه دی ماه سال ۱۴۰۴

تاریخ برگزاری ۱۴۰۴/۱۰/۲۶

۱- مطابق آیین نامه اجرایی ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه مصوب ۱۳۹۷/۱۱/۲۸ رئیس قوه قضائیه با آخرین اصلاحات تا ۱۴۰۰، کدام مورد در خصوص آرا و تصمیمات مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه، صحیح است؟

- (۱) قابل اعتراض در هیئت تعیین صلاحیت نیست ولی قابل رسیدگی در دیوان عدالت اداری است.
- (۲) قابل اعتراض در هیئت تعیین صلاحیت است ولی قابل رسیدگی در دیوان عدالت اداری می باشد.
- (۳) قابل اعتراض در هیئت نظارت است ولی قابل رسیدگی در دیوان عدالت اداری نیست.
- (۴) قابل رسیدگی در دادسرای انتظامی است.

۲- مطابق آیین نامه اجرایی ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه مصوب ۱۳۹۷/۱۱/۲۸ رئیس قوه قضائیه با آخرین اصلاحات تا سال ۱۴۰۰، کدام مورد در خصوص تایید یا رد صلاحیت اخلاقی و رفتاری قبول شدگان در آزمون کارشناس رسمی، صحیح است؟

- (۱) رسیدگی تجدیدنظر نسبت به تصمیمات هیئت تعیین صلاحیت در مورد رد صلاحیت اخلاقی و رفتاری قبول شدگان در آزمون کارشناسی رسمی در حدود وظایف هیئت نظارت است.
- (۲) تایید یا رد صلاحیت اخلاقی و رفتاری پذیرفته شدگان آزمون کارشناسی رسمی در حدود وظایف و اختیارات رئیس مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه است.
- (۳) آرا و تصمیمات هیئت نظارت در خصوص تجدیدنظر نسبت به تصمیمات هیئت تعیین صلاحیت در مورد رد صلاحیت اخلاقی و رفتاری قبول شدگان در آزمون قابل اعتراض در دیوان عدالت اداری است.
- (۴) در صورت احرار زوال صلاحیت اخلاقی یا رفتاری کارشناسان رسمی و اتخاذ تصمیم در خصوص ابطال پروانه محرومیت دائم یا موقت از مشاغل مذکور این تصمیم قابل تجدید نظرخواهی در هیئت تعیین صلاحیت است.

۳- مطابق قانون کارشناسان رسمی دادگستری و قانون آیین دادرسی مدنی کدام یک از موارد زیر از جهات رد دادرس جهت رد کارشناس نیست؟

- (۱) دادرس در موضوع دعوی اقامه شده قبلاً به عنوان کارشناس اظهار نظر کرده باشد.
- (۲) اصحاب پرونده از کارشناس شکایت انتظامی کرده باشند.
- (۳) همسر دادرس وارث یکی از طرفین دعوی باشد.
- (۴) دادرس مخدوم یکی از طرفین دعوی باشد.

پاسخنامه آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه دی ماه سال ۱۴۰۴

❖ پاسخ سوال ۱ آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه دی ماه سال ۱۴۰۴

✓ گزینه ۳ صحیح است.

حواشی:

۱. طبق ماده ۳ آیین نامه اجرائی ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه... مصوب ۱۳۹۷/۱۱/۲۸ رئیس قوه قضائیه با اصلاحات بعدی، تصریح دارد که آراء و تصمیمات مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه قضائیه، صرفاً در هیئت نظارت موضوع ماده ۲ این آیین نامه قابل اعتراض و نقض هستند و دیوان عدالت اداری صالح به رسیدگی شکایت از این آراء و تصمیمات نیست، بنا بر این با توجه به تاکید فرض سوال و با توجه به ظاهر صریح ماده مزبور گزینه ۳ را صحیح می دانیم.

۲. البته باید توجه داشت که قابلیت محدود کردن صلاحیت دیوان عدالت اداری به موجب آیین نامه مصوب رئیس قوه قضائیه می تواند محل بحث باشد.

۳. در هر حال حتی در صورت پذیرش عدم صلاحیت دیوان عدالت اداری به موجب حکم ماده ۳ آیین نامه مذکور، باز هم به تبع اصل صلاحیت عام محاکم دادگستری، امکان طرح دعوای بطلان در محاکم عمومی حقوقی قابل تصور خواهد بود.

مستندات:

ماده ۳ آیین نامه اجرائی ماده ۱۸۷ قانون برنامه سوم توسعه... مصوب ۱۳۹۷/۱۱/۲۸ رئیس قوه قضائیه با اصلاحات بعدی: «... آراء و تصمیمات مرکز قابل اعتراض در هیئت نظارت بوده و قابل رسیدگی در دیوان عدالت اداری نیست...»

❖ پاسخ سوال ۲ آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه دی ماه سال ۱۴۰۴

✓ گزینه ۱ صحیح است.

حواشی:

سوالات آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۴ (معوقه ۱۴۰۲)

تاریخ برگزاری ۱۴۰۴/۵/۲

۱- مواردی که انجام معاملات مستلزم تعیین قیمت عادلانه روز از طرف کارشناس رسمی است، نظریه اعلام شده حداکثر تا چند ماه از تاریخ صدور معتبر خواهد بود؟

۱۲ (۱) ۳ (۲) ۶ (۳) ۹ (۴)

۲- هرگاه قرار کارشناسی به نظر دادگاه باشد و دادگاه نیز نتواند بدون انجام کارشناسی انشای رأی نماید، پرداخت دستمزد کارشناس، به ترتیب در مرحله «بدوی» و «تجدیدنظر» به عهده کدام مورد است؟

۱) خواننده - خواهان ۲) خواهان - تجدیدنظر خواه
۳) دادگاه - تجدیدنظر خواه ۴) دادگاه - خواهان

۳- کدام مورد صحیح است؟

- ۱) کارشناس مکلف به قبول امر کارشناسی که از سوی دادگاه به او ارجاع شده می باشد، مگر اینکه دارای عذری موجه باشد.
- ۲) پرداخت هزینه کارشناسی از وظایف دادگاه است.
- ۳) دادگاه فقط در صورت درخواست طرفین دعوا می تواند قرار ارجاع امر به کارشناسی صادر کند.
- ۴) ملاک اعتبار نظر اکثریت، در صورتی است که کارشناسان از نظر تخصص با هم مساوی نباشند.

۴- هرگاه کارشناس رسمی با سوءنیت ضمن اظهار عقیده در امر کارشناسی برخلاف واقع چیزی بنویسد و یا در اظهار نظر عقیده کتبی خود راجع به امر کیفری و یا حقوقی تمام ماوقع را ذکر نکند و یا برخلاف واقع چیزی ذکر کرده باشد، کدام مورد زیر محسوب می شود؟

۱) دخالت در امر قضایی ۲) خیانت در امانت ۳) گزارش با سوءنیت ۴) جاعل در اسناد رسمی

۵- مطابق قوانین و مقررات کدام مورد صحیح نیست؟

۱) مطالبه ضرر یا جبران خسارت از کارشناس در صلاحیت دادسرا و دادگاه انتظامی کارشناسان رسمی نیست.

۲) هرگاه یکی از اصحاب دعوا از تخلف کارشناس متضرر شده باشد، در صورتی که تخلف کارشناس سبب اصلی در ایجاد خسارات به متضرر باشد، می تواند از کارشناس مطالبه ضرر نماید.

پاسخنامه آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۴ (معوقه ۱۴۰۲)

❖ پاسخ سوال ۱ آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۴ (معوقه ۱۴۰۲)

✓ گزینه ۳ صحیح است.

حواشی:

۱. به تصریح تبصره ذیل ماده ۱۹ قانون کارشناسان رسمی دادگستری، در صورتی که انجام معامله مستلزم تعیین قیمت عادلۀ روز از طرف کارشناس باشد، اعتبار قیمت تعیین شده ضمن نظریه کارشناسی حداکثر شش ماه خواهد بود.

۲. باید توجه داشت که محدودیت اعتبار نظریه کارشناس رسمی فقط در جایی مطرح می‌شود که موضوع کارشناسی تعیین قیمت عادلۀ روز برای انجام معاملات مثل مزایده و ... باشد.

۳. همچنین حواشی پاسخ سوال ۲ آزمون سال ۱۴۰۲ را ببینید.

مستندات:

تبصره ماده ۱۹ قانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۱: «در مواردی که انجام معاملات مستلزم تعیین قیمت عادلۀ روز از طرف کارشناس رسمی است، نظریه اعلام شده حداکثر تا شش ماه از تاریخ صدور معتبر خواهد بود.»

❖ پاسخ سوال ۲ آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۴ (معوقه ۱۴۰۲)

✓ گزینه ۲ صحیح است.

حواشی:

۱. اصل بر این است که پرداخت دستمزد کارشناس در جریان دادرسی، بر عهده متقاضی ارجاع امر به کارشناسی است.

۲. ولی اگر بدون درخواست هیچ یک از طرفین، دادگاه راساً جلب نظر کارشناس را لازم

سوالات آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۳

تاریخ برگزاری ۱۴۰۳/۸/۱۸

۱- پاسخ به استعلام نداشتن وابستگی و سابقه عضویت و هواداری در گروه‌های غیرقانونی یا مخالف اسلام متقاضیان اخذ پروانه کارشناسی رسمی دادگستری توسط کدام نهاد انجام و ظرف چه مدتی باید مراتب اعلام شود؟

- (۱) قوه قضائیه - یک ماه
(۲) وزارت اطلاعات - دو ماه
(۳) وزارت اطلاعات - یک ماه
(۴) قوه قضائیه - دو ماه

۲- کارشناس رسمی دادگستری که موظف است در حدود صلاحیت خود نظر کارشناسی را به طور کتبی و در مهلت مقرر به مراجع ذی‌ربط تسلیم نماید، به ترتیب، نسخه‌هایی از آن را حداقل تا چه مدتی بعد از تاریخ تسلیم باید. نگهداری نماید و در مواردی که انجام معاملات مستلزم تعیین قیمت عادلانه روز از طرف او باشد، نظریه اعلام شده حداکثر تا چه مدتی از تاریخ صدور معتبر خواهد بود؟

- (۱) ۵ سال - شش ماه
(۲) ۴ سال - چهار ماه
(۳) ۵ سال - چهار ماه
(۴) ۴ سال - شش ماه

۳- مرجع تجدیدنظر آرای قابل تجدید نظر در تخلفات انتظامی کارشناسان رسمی دادگستری، به ترتیب کدام دستگاه قضائی است و علاوه بر رئیس شورای عالی کارشناسان یا نماینده وی و یک نفر کارشناسی در رشته مربوط، به انتخاب شورای عالی کارشناسان چه فرد دیگری عضو آن خواهد بود؟

- (۱) دادسرای انتظامی کارشناسان رسمی در مرکز هر استان - یک نفر حقوقدان با ده سال سابقه کار به انتخاب رئیس قوه قضائیه
(۲) دادگاه تجدید نظر کارشناسان رسمی در تهران - دادستان انتظامی کارشناسان رسمی دادگستری با ده سال سابقه کار
(۳) دادگاه تجدید نظر کارشناسان رسمی در تهران - یک نفر حقوقدان با ده سال سابقه کار به انتخاب رئیس قوه قضائیه
(۴) دادسرای انتظامی کارشناسان رسمی در مرکز هر استان - دادستان انتظامی کارشناسان رسمی دادگستری با ده سال سابقه کار

۴- بر اساس قانون آیین دادرسی مدنی، دادگاه در صورت ضرورت دقت در سند، تطبیق خط،

پاسخنامه آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۳

❖ پاسخ سوال ۱ آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۳

✓ گزینه ۲ صحیح است.

حواشی:

۱. طبق بند (ه) ذیل ماده ۱۵ قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۱، وزارت اطلاعات مکلف است ظرف مهلت ۲ ماه پاسخ به استعلام در مورد نداشتن وابستگی و سابقه عضویت و هواداری در گروه‌های غیرقانونی یا مخالف اسلام، متقاضی اخذ پروانه کارشناسی رسمی را اعلام کند، بنا بر این گزینه ۲ صحیح است.

۲. طبق تبصره ماده ۵۸ آیین‌نامه اجرائی قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۲، اگر وزارت اطلاعات در مهلت دو ماهه مذکور در ماده ۱۵ قانون، به استعلام پاسخ ندهد، کمیسیون تشخیص صلاحیت تصمیم مقتضی اتخاذ خواهد کرد.

مستندات:

ماده ۱۵ قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۱: «متقاضیان اخذ پروانه کارشناسی رسمی علاوه بر وثاقت باید واجد شرایط ذیل باشند:

الف- ...

ه- نداشتن وابستگی و سابقه عضویت و هواداری در گروه‌های غیرقانونی یا مخالف اسلام.

تبصره - وزارت اطلاعات مکلف است ظرف مهلت دو ماه مراتب استعلام را اعلام نماید.

و- ...»

تبصره ماده ۵۸ آیین‌نامه اجرائی قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۳۸۲: «در صورتی که وزارت اطلاعات در مهلت مقرر در تبصره (ه) ماده (۱۵) به استعلامات انجام‌شده پاسخ ندهد، کمیسیون بر اساس اطلاعات کسب‌شده تصمیم مقتضی اتخاذ خواهد نمود.»

پاسخ سوال ۲ آزمون مرکز کارشناسان رسمی قوه قضائیه سال ۱۴۰۳

✓ گزینه ۱ صحیح است.

حواشی:

سوالات سایر آزمون‌های حقوقی

۱- چنانچه در مرحله تجدیدنظر، قرار کارشناسی به تشخیص دادگاه صادر شود، پرداخت هزینه کارشناسی به عهده کیست و ضمانت اجرای عدم پرداخت چیست؟
(سوال ۲۱ آزمون وکالت ۱۳۹۳ - درس آیین دادرسی مدنی)

- (۱) تجدیدنظر خوانده-تایید دادنامه بدوی
- (۲) دادگاه-متوقف شدن تجدیدنظرخواهی
- (۳) تجدیدنظر خواه-متوقف شدن تجدیدنظرخواهی
- (۴) طرفین دعوی-متوقف شدن تجدیدنظرخواهی

۲- حکم راجع به فسخ نکاح، چنانچه مستند به نظریه یک یا چند کارشناس باشد که طرفین رای آن‌ها را قاطع دعوی قرار داده باشند، از حیث قابلیت فرجام، چگونه است؟
(سوال ۲۲ آزمون وکالت ۱۳۹۳ - درس آیین دادرسی مدنی)

- (۱) فقط به درخواست زوجه قابل فرجام است.
- (۲) فقط به درخواست زوج، قابل فرجام است.
- (۳) مطلقاً قابل فرجام است.
- (۴) مطلقاً قابل فرجام نیست.

۳- پس از تسلیم نظریه کارشناس به دادگاه، تکلیف دادگاه چیست؟
(سوال ۳۶ آزمون وکالت ۱۳۹۴ - درس آیین دادرسی مدنی)

- (۱) در موارد فنی و تخصصی دادگاه مکلف است از آن پیروی نماید.
- (۲) چنانچه هیئت کارشناسان به اتفاق، نظر داده باشد دادگاه مکلف است از آن پیروی نماید.
- (۳) چنانچه قرار کارشناسی با اوضاع و احوال محقق و معلوم مورد کارشناسی مطابقت نداشته باشد دادگاه مکلف به پیروی از آن نمی‌باشد.
- (۴) چنانچه نظریه کارشناسی با اوضاع و احوال محقق و معلوم مورد کارشناسی مطابقت نداشته باشد دادگاه مکلف به پیروی از آن نمی‌باشد.

۴- چنانچه متهم در جریان تحقیقات مقدماتی، جلب نظر کارشناسی را تقاضا کند و مقام قضائی نیز جلب نظر کارشناسی را در جهت کشف حقیقت لازم بداند، حق الزحمه کارشناس چگونه پرداخت می‌شود؟

پاسخنامه سوالات سایر آزمون‌های حقوقی

✧ پاسخ سوال ۱ سایر آزمون‌های حقوقی

۷ گزینه ۳ صحیح است

حواشی:

۱. طبق ماده ۲۵۹ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) مصوب ۱۳۷۹، اگر ارجاع امر به کارشناسی در مرحله تجدیدنظرخواهی بنا بر نظر دادگاه باشد (یعنی به تقاضای هیچ‌کدام از طرفین پرونده نباشد)، پرداخت دستمزد کارشناس عهده تجدیدنظرخواه است.

۲. در همین فرض، در مرحله بدوی پرداخت دستمزد کارشناس بر عهده خواهان خواهد بود.

۳. اصل بر این است که متقاضی انجام کارشناسی باید دستمزد کارشناس را بپردازد، مگر در مواردی که طبق ماده ۲۵۷ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی)، دادگاه راساً قرار ارجاع به کارشناسی صادر کند که طبق قاعده مذکور در ماده ۲۵۹ مذکور مسئول پرداخت دستمزد کارشناس تعیین می‌شود.

۴. انتهای پاراگراف دوم ماده ۲۵۹ به بیان ضمانت اجرای عدم پرداخت دستمزد کارشناس در مهلت قانونی توسط مسئول پرداخت آن (حسب مورد متقاضی یا خواهان یا تجدیدنظرخواه) پرداخته است.

۵. اگر در مرحله تجدیدنظرخواهی، تجدیدنظرخواه از پرداخت دستمزد کارشناس در مهلت قانونی خودداری کند و دادگاه هم نتواند به وسیله دیگری به اقناع کافی برای اتخاذ تصمیم و صدور رای دست پیدا کند، تجدیدنظرخواهی متوقف می‌ماند، ولی رای بدوی مانند رایی که قطعیت پیدا کرده است اجرا خواهد شد.

مستندات:

ماده ۲۵۹ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی): «ایداع دستمزد کارشناس به عهده متقاضی است و هرگاه ظرف مدت یک هفته از تاریخ ابلاغ آن را پرداخت نکند، کارشناسی از عداد دلایل خارج خواهد شد»